

גיליון מיוחד בעניני
חסד ואמת

פרשת "ויחי"

מקור בפרשה:
"ועשית עימדי חסד
ואמת" (מ"ז, כ"ט)

גיליון: 221 | שנה ד'
שנת התשע"ז

אשכול יוסף

חידושים נפלאים בפרשת השבוע ומועדי ישראל

מאת הצב"י רבי יוסף חי סימון טוב שליט"א מוה"ס "כרם יוסף"
ראש ישיבת המתיידיים "אור התורה" ליומיו דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ו

בברכת מרנן ורבנן מעתיקי השמועה ארזי הלבנון הגאונים הגדולים רבותינו ראשי הישיבות
ראש ישיבת "פורת יוסף" מוהר"ר משה צדקה שליט"א ראש ישיבת "חברון" מוהר"ר דוד כהן שליט"א חבר מועצת גדוה"ת

הרואה אשה טובעת בנהר ואינו מצילה למה קראוהו חסיד שוטה והלא הרי הוא רשע ושופך דמים ורשע?

בגמרא מסכת סוטה דף כ"א ע"ב איתא, היכי דמי חסיד שוטה כגון שאשה טובעת בנהר ואומר לא דרך
ארץ להסתכל בה ולהצילה, וקשה למה קראוהו רק חסיד שוטה, והלא רשע גמור הוא שעובר על לאו
של לא תעמוד על דם רעך, ומעלים עיניו מהצלת נפשות, והרי הוא כשופך דמים?

יישוב א'

נראה לתרץ בפשיטות שכיון שחסיד זה סבור שגם באופן כזה אינו ראוי להביט באשה, ממילא אינו מסוגל להצילה,
כי חושב שלא אורח ארעא להסתכל בה ולהצילה, לכן דומה הוא לאדם שכביכול כבול וקשור בחבלים ואינו יכול
לפורקם ולצאת ולבוא, ולכן אינו רשע, מיהו בודאי חסיד שוטה הוא לפי שהרגיל עצמו בדעות משובשות
ומטופשות, כי אדרבה כאשר רואה אשה טובעת בנהר מצוה גדולה היא להצילה ממוות.

יישוב ב'

המנחה חריבה מתרץ שכוונת הגמרא שיש בני אדם אחרים שיצילוה, ומחמת שהוא אינו להסתכל בה אינו רץ
להצילה לכן הרי הוא חסיד שוטה, כי אף על פי שיש אחרים שיצילוה, הזריז בהצלת נפשות הרי הוא נשכר, ואסור
לסמוך על אחרים בזה, ואכן אם אין אחרים שיצילוה והוא אינו רץ להצילה אינו רק בגדר חסיד שוטה, אלא הרי הוא
רשע ושופך דמים.

יישוב ג'

בספר נפש חיה (או"ח סי' י"ג) מתרץ שבודאי אין כוונת הגמ' שאינו משתדל כלל בהצלת אותה האשה הטובעת
בנהר, שאם כן הרי הוא רשע ושופך דמים, אלא כוונת הגמרא שאינו רץ בעצמו להציל אלא שוכר ומשדל אחרים
שיצילו, בכל זאת הרי הוא חסיד שוטה לפי שאינו רץ בעצמו להציל, שכל הזריז בעצמו בהצלת נפשות הרי זה
משובח.

יישוב ד'

העיון יעקב מתרץ על פי מה שאמרו בקידושין (פב.) שהספנים רובן חסידים, ולכן כיון שהגמרא כאן מדברת על
אשה הטובעת בנהר, והספנים הם מצויים בנהרות, לכן קראוהו כאן שהוא חסיד שוטה, אבל אה"נ בודאי שהוא רשע
שאינו מצילה.

יישוב ה'

בחי' טהרת אוזב (סביב ס' אגודת אוזב עמ' רי"ב) מתרץ שאין כוונת הגמרא שמשום שאין רוצה להסתכל באשה לפיכך אינו מצילה, דבאופן כזה ודאי שהוא נקרא רשע ולא רק חסיד שוטה, אלא כוונת הגמרא באדם שרץ להצילה אלא שבשעה שמצילה עוצם עיניו מלהסתכל מדין חסידות, למרות שמן הדין מותר משום פקוח נפש, ולכן אי אפשר לקוראו רשע כיון שטורח להצילה, אך שפיר נקרא חסיד שוטה לפי שעל ידי חומרא זו שאינו רוצה לפתוח עיניו בשעת הצלה יוכל לגרום לפעמים שלא תועיל הצלתו ותטבע האשה בנהר.

יישוב ו'

בספר פרי אהרן (בסוגיין) מתרץ שבדאי מי שרואה אשה טובעת בנהר ואינו רץ להצילה הרי הוא רשע, אלא שכוונת הגמרא להשיב לו באותו מטבע לשיטתו, שאם סבור בעצמו שהוא חסיד, ידוע ידע כי חסיד שוטה הוא, כי אם נאמר לו שהוא רשע יפטור אותנו בבזיון, לפי שמדמה עצמו לצדיק גדול.

יישוב ז'

בשו"ת ציץ אליעזר (ח"י סי' כ"ה עמ' קנ"ז) מתרץ שאף על פי שרואה אשה טובעת בנהר ואינו רץ להצילה, אי אפשר לקוראו רשע, כי רשע נקרא רק מי שעושה מעשה ברשעות ובזדון לעבור על דברי תורה, אבל כאן טועה הוא בדין וחושב שהיות ודרכו תמיד להתנהג בחסידות מותר גם למנוע עצמו מלהצילה כדי שלא יסתכל בה, וכיוצא בזה השיבני הגאון החסיד מוה"ר משה צדקה שליט"א ראש ישיבת "פורת יוסף".

יישוב ח'

עלה בדעתי ליישב שאדרבה חסיד שוטה קשה וחמור הוא מרשע, לפי שהרשע יודע שמעשיו אינם הגונים ועתיד ליתן עליהם את הדין וגם אינו מצטדק להורות כאילו הוא צדיק, משא"כ חסיד שוטה הרי הוא בבחינת עושה מעשה כוזרי ומבקש שכר כפנחס, שקופתו מלאה שרצים וצועק צדיק אני, ואין מי שיוכל בנקל להעמידו על רישעותו, שאינו מקבל תוכחת הבריות ואף פעמים שהחכמים סבורים שצדיק וחסיד הוא, לכך בודאי חטאו ועונשו חמור הוא יותר מן הרשע.

יישוב ט'

עוד עלה בדעתי בס"ד לתרץ דהנה בדרך שבעולם שאדם ששומע על כל צרה שלא תבוא הרי הוא נושא תפילה להשי"ת, ועל אחת כמה וכמה מי שעומד על יד הנהר ושומע שיש שם אשה הטובעת בנהר, ועל אחת כמה וכמה אם שומע את קול קריאותיה לבוא לעזרתה להצילה, בודאי עומד הוא בתפילה ותחינה מקירות ליבו לפני מי שאמר והיה העולם בעד אותה אשה שתינצל ולא תטבע. וכבר ידעת שהתפילה בכוחה להחיות מתים וכל שכן לרפאות חולים ולהנצל מציפורני מלאך המוות, וכמו שביאר השטמ"ק בכתובות (קד.) בשם רש"י שמטעם זה הכריזו בשעת פטירתו של רבי שמי שיפרסם שרבי נפטר ידקר בחרב, כדי שימשיכו להתפלל, ועל ידי זה אף שמת יועילו התפילות להקימו ממיתה לחיים, והמהרש"א בחי' לקידושין (כט:) אודות אבי שהכניס את רב אחא בר יעקב למקום סכנה, ביאר שהתפילה אינה פועלת בגדר נס אלא בכוח הטבע, ואמרו רבותינו (ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, ועיין מה שהארכתי בזה בחיבורי שלהבת יוסף (פרשת חקת). ואשר על כן נראה שבודאי כוונת הגמרא על אדם שכששומע שאשה טובעת בנהר, אינו רץ להצילה, אלא עומד בתפילה וזעקה להצלתה, ולכן אי אפשר לקוראו רשע, שהרי הוא משתדל בהצלתה על ידי תפילה שכוחה רב, אך מכל מקום חסיד שוטה הוא, כי בעת שבידו לפעול ולהצילה, מחוייב הוא להצילה, ולא להתעסק בתפילה בלבד.

וכעין שמצינו בשעם ישראל יצאו ממצרים, ומצריים היו מרפדים אחריהם, והיו נתונים בין היים ובין המצרים, עמד משה בתפילה לפני הקב"ה, "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" (שמות י"ד ט"ו), ופירש רש"י למדנו שהיה משה עומד ומתפלל, אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפילה שישראל נתונים בצרה. ואמנם אצל משה לא יכול היה על פי דעתו לקפוץ עם כל ישראל לים, וגם הקב"ה נתכוון לומר לו כפירוש האוה"ק (שם) מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל לחזקם במידת הביטחון שיהיו ראויים לנס, ועל כל פנים למדנו שבעת צרה ח"ו מלבד התפילה אין להמנע לגמרי מלעשות השתדלות, כדי לחתום ולסתום פי המקטרג, שאם לא יעשה שום השתדלות מראה עצמו כאילו הוא בעל אמונה גדולה ובעל זכויות, ולכן במעט השתדלות והרבה תפילה בוא תבוא הישועה.

יישוב י'

עוד עלה בדעתי בס"ד ליישב דהנה בנוהג שבעולם כאשר איש או אשה טובעים בנהר ל"ע, יש סכנה גדולה בהצללתם, כי המצילים צריך להיכנס אל תוך המים העמוקים למשנות את הטובע מן הנהר, וכבר שמענו על כמה מקרים שאחרים קפצו לתוך המים להציל אחרים ורח"ל טבעו במים, לתקפ"ץ. ואשר על כן יש לומר שאכן מעיקר הדין מצד חיוב הצלת נפשות ואל תעמוד על דם רעך, אף השומע על אשה הטובעת בנהר אם אינו בקי כל כך, אינו חייב לרדת למים להצילה, כי אינו מחוייב להכניס עצמו לספק סכנה כדי להציל אחרים מסכנה, אך מכל מקום כיון שכל עיקר טעמו של אותו חסיד שאינו יורד להצילה לאותה אשה הטובעת בנהר, משום שאינו רוצה להסתכל בה, ולא מצד שמתירא להכניס עצמו לסכנה, לכך חסיד שוטה הוא. והדברים עולים ככתור ופרח עם מה שכתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תרכ"ה) שהמכניס עצמו בספק סכנה כדי להציל לחבירו מודאי סכנה הרי זה חסיד שוטה. ואולם בבית יוסף (חו"מ סימן תכ"ו) כתב בשם הגהות מימוניות בדירושלמי מסיק שחייב להכניס עצמו בספק סכנה להציל אחרים, וביאר הב"י מפני שהלה ודאי והוא ספק. וע"ע פתחי תשובה (יור"ד סי' רנ"ב סק"א), והארכתי בזה בחיבורי מעדני יוסף עניני סכנה ופקו"נ.

ביאור י"א

הנה המנחה חריבה עמד על מה שאמרו בירושלמי: "היכי דמי חסיד שוטה כגון שראה תינוק מבעבע בנהר ואינו רץ להצילו אלא לאחר שחולץ תפיליו", ולא אמרו כדברי הגמרא כאן, משום שהירושלמי חולק בדין זה על הבבלי וסובר שאם האדם יודע בנפשו שבשעה שיציל את האשה יתכוון להסתכל בה ולהנות, אסור לו להצילה כיון שאיסור זה הוא מאבירייהו דערייות שנאמר עליהם יהרג ואל יעבור, וראייתו מהר"ן (שבת קז). שהרואה תינוק טובע בנהר בשבת יורד להצילו כיון ששבת נדחית מפני פקו"נ, ומשמע שבעבירות שבהן יהרג ואל יעבור אסור לו להציל.

אך שמא יש לומר שלעולם גם הבבלי מודה להירושלמי בזה, ואדרבה זהו גוף כוונת הגמרא בסוגיין, שמי שמתירא מלהציל אשה בנהר מפני שמתירא מלהביט בה, אה"נ אינו נקרא רשע כי מן הדין הוא פטור, מאחר ויש כאן איסור עריות, כמו שכתב המנחה חריבה בדעת הירושלמי, אך מ"מ חסיד שוטה הוא, כי איזה חסיד תעלה בליבו מחשבת עריות כאשר לפניו מוטלת אשה בסכנת נפשות הזועקת לעזרה וכפסע בינה לבין המוות, והלא אפילו באומן אמרין דבאומנותו טרוד ולכן לא חיישין שיבוא לידי הרהור, כגון כובס לכבס בגדי נשים, כמבואר בעבודה זרה (כ:), אם כן על אחת כמה וכמה צריך להיות נפש החסיד טרודה בהצלת נפשות ולא במחשבת עריות.

מאמר זה מתוך הספר החדש "כרם יוסף" עמ"ס סוטה – פרטים בעמוד הבא

הופיע הכרך החדש!!!

פרדס יוסף

חדש

הסתגל המוצלחת ביותר למשולחנות

למספר למיני שינוי
למבא למועדי
לחבר טוב לסגור
לחבר שיטת חתום כולל
ולמי שרוצים ללמוד

מאות הקידות ותשובות מעניינות ממדולי המוסקים לדורותיהם

פורים

ונוסף גם הוא ספר ברם אליעזר
מאמרים נפלאים בעניני המועדים
עם קונטרס חינוך חכמים בחלכחו

הכרך החדש
מאות הקידות
עם קונטרס
חינוך חכמים

ניתן להשיג בתנויות הספרים הפלוגהרות

הפצה ראשית לפרסום הספרים בתנויות ההר יצחק פרידמן 05-6194114

כרך חדש

מחסידיה המשמחת את עולם התורה בעיני בית מתיבתו כרך ב'

להשיג אצל המחבר
המאון רבי מתתיהו גבאי שליט"א
05484-66-021

ישיבת המתמידים בבהמ"ד "צופיף"

רחוב שלמה מוסיוף 13 שוק תבוכרים, קומה ב'

מועדי התפילות: מנחה עש"ק: 4:30

שחרית שב"ק: 8:05 לאחר התפילה קידושא רבה

מועדי סדרי הלימוד:

עש"ק: (18) משמרה א': מהשעה 3:00 עד 3:30

ב': מהשעה 3:30 עד 4:00 משמרה ג': מהשעה 4:00 עד 4:30

שב"ק בבוקר: (15) מהשעה 7:35 שחרית: 8:05

שב"ק בצהריים: (13) מהשעה 1:30 עד 3:15 אח"כ מנחה

מוצ"ש (למתפללים שחרית): מהשעה 7:30 עד 9:30

"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו!"

גיליון "אשכול יוסף" יו"ל לזיכוי אלפי ישראל על ידי האחים הנעימים היקרים והחשובים אוהבי התורה ולומדיה מיחדי סגולה ידידנו היקרים כמר **גדעון ניסים** ומר **אהרן ניסים** הי"ו לברכה והצלחה להם ולכל בני ביתם בכל מעשה ידיהם בכלל הברכות יבורך ידידנו הנעלה שלומי ניסים הי"ו מוקדש לע"נ הוריהם היקרים: סאלם אליה בן מסעודה ז"ל, נוריה בת גורג'יה ע"ה, ת. נ. צ. ב. ה.

◊ עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר ◊

עשרות קושיות ומאות תירוצים:

הופיע בס"ד הספר הנפלא "כרם יוסף" סוטה

👉 12 תירוצים: למה מלך אינו מברך בכל יום "ברוך שעשני מלך"?!
למה אין מברכין בכל יום "שלא עשני בהמה"?!

❖ היאך לא הגינה תורה על הנרצחים והנעקדים על קדושת השי"ת בכל הדורות ועד דורנו כמו הטבח בהר נוף לתקפ"ץ? ❖
8 תירוצים למה אשה שנסתרה ונמצאת טהורה זוכה לבן זכר והלא עברה על איסור ייחוד? ❖ 11 תירוצים למה הרואה אשה טובעת בנהר ואינו מצילה נקרא "חסיד שוטה" והלא הוא רשע ושוף דמים? ❖ 5 יישובים מהי מעלת משה שהתעסק עם עצמות יוסף והלא גם בית מצרים מצוה? ❖ 9 יישובים היאך השליך משה שם ה' לנילוס להעלות ארון יוסף? ❖ 5 יישובים למ"ד גרם מחיקה מותר למה הסתפק דוד בהיתר השלכת שם השם למים? ❖ לפי הזה"ק שאסור להעלות אפי' עצמות צדיקים מחו"ל לא"י היאך העלו עצמות יוסף והשביטים? ❖ למה נתבע משה שדיבר קשות לבני קרח והלא בדין אמר כן? ❖ 8 תירוצים למה התפלל משה רק על יהושע שינצל מעצת מרגלים? ❖ 7 תירוצים היאך מברכים במעין שלוש "לאכול מפריה ולשבוע מטובה" וכי לזה מבקשים לעלות לא"י? ❖ 6 תירוצים למה משה רצה להכנס לא"י בשביל לקיים מצוות התלויות בה ולא מפני מצות ישוב א"י? ❖ 7 תירוצים היאך בכלל ביקש לקבל "שכר" מצוות התלויות והלא אין עושים מצוות על מנת לקבל שכר? ❖ 5 תירוצים היאך שייך להתפלל על אחרים שיחזרו בתשובה והרי לכל אדם יש בחירה? ❖ 6 תירוצים היאך סוטה שאמרה טמאה אני שופכין את המים, והלא יש בהן צד קדושה וצריך לגונן? ❖ 4 ביאורים למה סופר שמחסיר או מוסיף אות מחריב העולם כולו? ❖ 8 תירוצים היאך צדיקים שיצאו למלחמה נכשלו בעוון אשת יפת תואר? ❖ 9 תירוצים היאך קברו את ראש עשיו לצד יעקב והלא אין קוברין רשע אצל צדיק? ❖ לא דובים ולא יער: 6 תירוצים למה לא נעשה נס שהדובים לא יפחדו ללא נס היער? ❖ ועוד עשרות נושאים מרתקים! מתוקים מדבש ונופת צופים!!!

להשיג בחנויות הספרים המובחרות:

הפצת ספרי קודש דוד 1, ספר הספרים, צומת בר אילן. יפה נוף, צומת בר אילן ולדמון בהמ"ד בעלזא
ספרי מאה שערים מאה שערים 15, אור החיים סנטר מאה שערים גירסה מול שטיבלך וזרון משה

בני ברק: משפ' שבתאי ר' עקיבא 44 פינת הרב קוק, (מעל סלקום), 03-5796146 (9 באינטרנט).

ביתר: משפחת סימן טוב, רחוב בן זכאי 7 - 02-5808831 קרית ספר: משפ' שחמורוב מסילת יוסף 4 ק"ג, 052-7606856

צפון: בכניסה לקבר רבי מאיר בעל הגס זי"ע.א. חו"ל: הפצה ראשית בייגלאיין

נקודות מכירה ומשלוחים בכל הארץ: 054-84-60008/7 או 02-5373570 באין מענה להשאיר הודעה

מתוך הסכמת מורנו הגאון הגדול ר"י "חברון" רבי דוד כהן שליט"א חבר מועצת גדוה"ת:

"וכבר ספריו הנפלאים כרם יוסף נתקבלו באהבה ובחיבה בעולם התורה, בשיבות הקדושות, והרבה נהנים מזה, והביאו תועלת רבה, ונוכחתי כי הוא מלא וגדוש בחידושי תורה ערבים ושמחים הנאמרים בהשכל ובדעת בעומק העיון ובהיקף רב, ובעז"ה יתקבל באהבה וחיבה בבי מדרשא ויהיה לתועלת ולברכה"